

Házigazda: a Szegedi Egyetem

A József Attila Tudományegyetem KISZ-klubjában közel egy éve rendezik meg havonként a Házigazda-sorozatot. A mindenkori házigazda feladata gondoskodni a klub programjáról a megadott két-három napon.

Május 13—14—15-én a Szegedi Egyetem Szerkesztősége lesz a JATE Klub programjainak házigazdája. A három este műsorát igyekezünk úgy összeállítani, hogy minden hallgató megtalálja az érdeklődésének megfelelő eseményt.

A filmművészet iránt érdeklődő egyetemistáknak készült az első nap programja, melynek vendége **Sándor Pál** filmrendező. A **Szabadíts meg a gonosztól** című filmjének vetítése után **Sándor Pál** ad választ az érdeklődők kérdéseire. A beszélgetést **Petróczy Sándor**, a Csongrád megyei Moziüzemi Vállalat osztályvezetője vezeti. Ezen az estén mutatja be először a JATE klubban a **Medicus Színpad** **Scapanovics: Földbe némult száj** című darabját.

Második napon kerül sor **Baka István** és **Zalán Tibor** költői estjére. Bevezetőt mond **Belányi György**.

A rendezvénysorozat utolsó napján **dr. Komlósi Piroska** pszichológus tart előadást a pszichodramáról, alkalmazásának módszereiről.

JATE-Klub programja:
Május 9. 19. óra: Disco
Május 10. 19.30 óra: Folk Rock — Unicum és Gép Folklor koncert

21. óra: Halold-e Rozika te — filmklub — Bruno vándorlása (NSZK film)

Május 12. 20. óra: Cseh Tamás a pódiumon

Május 13. 19. óra: Házigazda sorozat — Szabadíts meg a gonosztól c. magyar film vetítése

21. óra: Beszélgetés Sándor Pál rendezővel

Május 14. 19.30 óra: Házigazda sorozat — Baka István és Zalán Tibor költői estje (bevezetőt mond: Belányi György)

21. óra: Bemutató Mozi — Hazatérés (amerikai film)

Május 15. 20. óra: Házigazda sorozat — dr. Komlósi Piroska pszichológus előadása — Pszichodráma Magyarországon címmel
Május 16. 19. óra: Disco

SZOTE-Klub:
Május 10. 19. óra: Disco

Május 11. 14. óra: Gyermekdelután a klubban — bábkészítés, bábjátékok

Május 12. 20. óra: Jancsó mozi: Apokalipszis, most című amerikai film vetítése

Ifjúsági Ház programja:
Május 12. 20. óra: Psóta Irén Kossuth-díjas, Erdemes művész önálló estje

Május 15. 20. óra: Nostalgia schow-műsor Paul Anka, Little Richard, Billy Halley és Fats Domino dalaiból. Közreműködik a Hungaria együttes és az Old Boys Band

Május 16. 19. óra: Jákó Balázs kvartettjének koncertje

Május 19. 20. óra: Burns: Vidám koldusok — zenés pódiumjáték

Május 23. 19. óra: Pege Aladár együttesének koncertje

Május 26. 19. óra: A Nagyváradi Színház vendég szereplése Eminescu: Kék virág című darabjának bemutatója

„Ezüst Kréta” Kritikus és önkritikus vélemények

A József Attila Tudományegyetem Természettudományi Karának ötödéves kémia-fizika szakos hallgatói „Ezüst Kréta” elnevezéssel vándordíjat alapítottak — adtuk hírül előző lapszámunkban. Céljuk az volt, hogy ezzel az alapítvánnyal ismerjék el az általuk legjobbnak ítélt oktatók tudományos és nevelő munkáját. A díjat az öt évfolyam közösen hozta létre, odaítéléséről az ötödéves hallgatók döntöttek, az alapokmányban rögzített szempontok alapján.

A díj átadására első alkalommal az ideai tanév ballagási ünnepségén került sor. A hallgatók véleményezése alapján az „Ezüst Kréta”-t **dr. Maráz Vilmos**, a József Attila Tudományegyetem Elméleti-Fizikai Intézetének adjunktusa kapta, aki eredményes oktatói-nevelői tevékenységével érdemelte ki a tanítványok megbecsülését.

„GYÖKEREK”

Vidékre pedig nem megyek!

A Szegedi Orvostudományi Egyetem KISZ-szervezete május 7-én tartotta meg egyetemi küldöttértekezletét az Apáthy kolégium nagytermében.

Az értekezleten megjelent küldötteket és a megnevezett vendégeket — köztük **Tunyogh Lászlót**, a KISZ Közponu Bizottsága Egyetemi és Főiskolai osztályának munkatársát, **Vastag György** titkárat, a KISZ Szeged városi bizottsága titkárat, **dr. László Ferenc**et, a Szegedi Orvostudományi Egyetem pártbizottságának titkárat, **dr. Vetró Gábor** titkárat, a SZOTE Szakszervezeti Bizottsága titkárat, **dr. Tényi Mária** egyetemi tanárt, az orvosegyetem Általános Orvos Kari dékánhelyettesét, **dr. Vass Zoltán** titkárat, a SZOTE Rektori Hivatal vezetőjét és **dr. Deák Ferenc**et, a SZOTE gazdasági főigazgatóját — **dr. Kukovecz György** titkárat, a SZOTE Társadalomorvostani pártalapszervezetének titkárat, az ülés elnöke köszöntötte, majd javaslatot tett a napirendi pontokra és a jelölő illetve a szervezőbizottságok összetételére. A javaslat jóváhagyását követően **dr. Kukovecz György** felkérte **dr. Lehoczky Pál** KISZ-titkárt, tegye meg szóbeli kiegészítőjét az előzetesen már írásban közzé tett beszámolóhoz.

Az írásos beszámoló elsősorban azokat a mozgalmi területeket elemzi, ahol a KISZ-munka több problémát vet föl. Így foglalkozik a beszámoló a KISZ-szervezet helyével és szerepével az egyetem életében, a KISZ-szervezet belső demokratizmusával, a bizottság irányító tevékenységével, az eszmei-politikai nevelő munka hatékonyságával, a KISZ-szervezet tanulmányi munkát, szakmai fejlődést elősegítő tevékenységével és a közművelődési területével. Az írásban előre kiadott beszámoló az eredményes munkát végző reszortok

jellemzőit számadatok formájában a mellékletben közli.

Dr. Lehoczky Pál szóbeli kiemelésében elsősorban a beszámoló ilyen felépítését indokolta. Elmondta, hogy a beszámoló egyik feladata összegezni az elmúlt időszak tapasztalatait, illetve a problémákat felvető területek bemutatásával gondolkodásra, megoldások felvázolására serkenteni a KISZ-tagságot. A KISZ-bizottság titkára szót a KISZ-vezetőség és a tagság együttműködéséről, megvilágítva annak negatív oldalait is. Végezetül ismertette a határozati javaslatokat, s felkérte a küldötteket, tegyék meg észrevételeiket a beszámolóval kapcsolatban.

A hozzászólók — **dr. Bende János**, **dr. Révész András**, **dr. Bafi Ferenc**, **Orvos Hajnalka**, **dr. Marek Katalin**, **Székely Annamária**, **Lódi Eszter**, **dr. Vass Zoltán**, **Mohay Judit**, **dr. Karácsonyi Péter**, **dr. Vetró Gábor**, **Sziksai Margit**, **dr. Dibó György** és **Rudisch Tibor** — az Oktatói-Dolgozó KISZ és a hallgatói KISZ-szervezet kapcsolatát; az OD KISZ érdekvédelmi tevékenységét; a KISZ-tagok példamutató magatartását; a hallgatói KISZ-szervezet demokratizmusát; a hallgatók passzivitását; az érdektelenséget; az információs jelentések kérdését és a hallgatói párttagfelvételt érintették. **Dr. László Ferenc** felszólalásában ismertette a SZOTE pártbizottsága értékelését a KISZ-szervezet munkájáról, a városi KISZ-bizottság elismerését és észrevételeit pedig **Vastag György** tolmácsolta.

A kritikus és önkritikus hozzászólásokra **dr. Lehoczky Pál** válaszolt, majd jutalmakat adott át a kiemelkedő mozgalmi munkát végző hallgatóknak. Ezt követően a küldöttek megválasztották az Egyetemi KISZ-bizottság tagjait és az Egyetemi Tanácsba delegált hallgatókat.

HARMINCÖT ÉVE

Az egyetemi ifjúság kiáltványa

A napokban — május 5-én — múlt 35 éve, hogy a szegedi egyetemi ifjúság nevezetes kiáltványa megfogalmazódott. A „Kiáltvány” 1945. május 8-án a Dél-magyarországon (akkor a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front Lapja), majd 9-én az Utunkban (a MADISZ szegedi szervezetének lapja) jelent meg. A „Kiáltvány” teljes szövegét Ruszoly József közölte, 1965. április 10-én a Szegedi Egyetemen megjelent cikkében. Az évforduló alkalmából azonban érdemesnek látszik ismételt megjelentetése, hisz azóta eltelt 15 év, és a mai egyetemisták — főiskolások többsége nem ismeri ezt a lényeges ifjúságmozgalmi dokumentumot. Az egyetemi fiatalok követeléseikhez — méltó mottónak — **Ady** sorokat választottak: **„Új szelek nyögnek az ősi magyar fákat. Várjuk már, várjuk az új magyar csodákat!”** A „Kiáltvány” szövege a következő:

„A szegedi egyetem ifjúsága megértve a demokratikus idők szellemét, követeli:
1. Az egyetem nevének megváltoztatását. Az egyetem ezen túl az elmúlt rendszerben egyetemünkről igazságtalanul kiejáradt nagy magyar költő, József Attila nevét viselje.
2. Az egyetemhez tartozó szobrok közül a népellenesek és reakciósok szobrainak azonnali eltávolítását. A jobbágyelvomó Werbőczy és a Ratio Educationis-t a magyar népre kényszerítő Úrményi szobra el kell tűnjön a magyar nép szeme elől!
3. A reakciós elemek eltávolítását az egyetemről. Azonnal meg kell kezdeni az igazoló eljárásokat, és az igazoló bizottságokban helyet kell adni az ifjúság képviselőinek!
4. Az egyetemi ifjúság érdekvédelmének részvételét az egyetem gazdasági, szellemi és adminisztratív életének irányításában. Az Egyetemi Tanácsba küldjön az ifjúság karonként két képviselőt!
5. Az elnyomott szegény parasztság és munkásság fiatalok továbbtanulását megakadályozó tandíj és vizsgarendszer eltörlését. Az új magyar vezető értelmiségnek a parasztságból és munkásságból kell kikerülni!
6. Az egyetemi életet gúzsba kötő és időrabló bürokrácia megszüntetését. Kérvenyek helyett személyes elintézetést, aktahalmozás helyett azonnali intézkedést!

7. A kossuthi Duna-konföderáció megvalósításához vezető kulturális kapcsolatok kimélyítésére kelet-európai és délszláv tanszék felállítását. Az orosz és szerb nyelvnek, irodalomnak és népkultúrának az ismerete hozza közelebb az egymásra utalt népeket!

8. A magyarságtudományi tanszék megszervezését. Társadalomtan, néplélektan, néprajz ismerete nélkül a magyar nép életében ne lehessen vezető szerepet kapni!”

A „Kiáltvány” **Ady** sorokkal zárult: **„Ez az ország a mi országunk. Itt most már a mi kezünk építi!”**

A követeléseket május 7-én írták alá az egyetemi ifjúság vezetői: **Gergely András** a Magyar Kommunista Párt, **Kerényi Károly** a Szociáldemokrata Párt, **Czanik Pál** a Független Kiszgáza Párt, **Vámosi Erzsébet** a Polgári Demokrata Párt, **Honti Géza** az Egyetemi MADISZ titkára **Laszallner (Lőkös) Zoltán** a Nemzeti Parasztpárt és **Péter László** a párton kívüliek nevében. Még a „Kiáltvány” nyilvánosságra hozatala előtt örömmel csatlakozott az egyetemi ifjúság demokratikus követeléseire **dr. Purjesz Béla** professzor, az orvoskar dékánja és **dr. Mester János** professzor, a Tanárvizsgáló Intézet elnöke.

A követeléseket értékelve megállapíthatjuk, hogy azok lényegében az egyetem formáj (1—2 p.) és tartalmi (3—6. p.) demokratizálását, a konzervatív egyetemi hatalmi viszonyok megváltoztatását, továbbá az oktatás korszerűsítését (7—8. p.), nemzeti és internacionalista jellegének kidomborítását és összeegyeztetését sürgették. Jogosságukhoz nem fért és nem férhet kétség! Hiszen, mindegyik konkrét egyetemre vonatkozó követelés az oktatás és azon túl a társadalom általános demokratizálása — azaz a társadalmi haladás — irányába mutatott. Ezért a kiáltványt döntő jelentőségű ifjúságpolitikai tettek tekinthetjük, amely lényegében több évtizedes programot adott. Gondoljunk arra, hogy az egyetem József Attila

névét csak 1962-ben vette fel. A felsőoktatási intézmények demokratizálása a 70-es évek elején újrafogalmazódott és realizálása csak harcok árán volt lehetséges, a fizikai dolgozók gyermekeinek egyetemre való kerülése még mindig gondokat okoz.)

Milyen előzményei voltak a szegedi egyetemi fiatalok májusi mozgalmának? 1944. október 15-én — a város felszabadítása után négy nappal — a szegedi munkás fiatalok megalakították a Kommunista Ifjúsági Szövetséget, 20-án pedig már nyilvános alakuló ülést tartottak. Kezdeményezésükre — az egyetemi évek újrakezdésével egyidőben — november 23-án megalakult az Antifasiszta Diákszövetség, amely a kommunista diákok irányításával az egyetemi és középiskolai fiatalok szervezését indította meg. E szervezet tagjai összejöveteleket, ankétokat tartottak, amelyeken **Erdei Ferenc**, **Bálint Sándor** és **Péter György** előadásait hallgatták meg. Köriükben is nagy vitát váltott ki az ifjúsági egységsszervezet létrehozásának gondolata. 1945. január 7-én ott voltak a MADISZ alakuló nagygyűlésén, amelyet **Róza Ferenc** orvostanhallgató nyitott meg és az értelmiségi fiatalok nevében **Forgách István** tanár jelentette be csatlakozásukat.

Az egyetemen a szervezkedés nehezen haladt. A demokratikus érzelmű egyetemisták egy része csak február 11-én határozta el, a MADISZ egyetemi tagozatának megalakítását. 14-én megválasztották a vezetőséget: elnök **Kerényi Károly** vegyészhallgató, titkár **Honti Géza** orvostanhallgató, a kulturális ügyek vezetője **Herman József** bölcsészhallgató, sajtó vezető **Laszallner (Lőkös) Zoltán** bölcsészhallgató, propaganda-vezető **Kenderesi Mihály** bölcsészhallgató, gazdasági ügyek vezetője **Balogh Ilona** vegyészhallgató. A MADISZ egyetemi tagozata kezdettől fogva elsősorban helyi jellegű tevékenységekkel foglalkozott. A valóságos beállítottságú arisztokratikus magatartású egyetemisták többsége nem vett részt a MADISZ tevékenységében. Ekkor már közel 400 hallgató látó

gátta az előadásokat! Az egyetemi ifjúság politikáló rétege pedig már bekapcsolódott a koalíciós pártok munkájába és pártja politikáját képviselte.

Hogyan született meg ebben a helyzetben a szegediek májusi kiáltványa? Március végén megalakult a Debreceni Egyetemi Kör, amely felkérte, hogy **gróf Tisza István** nevét töröljék az egyetem elnevezéséből, szobrának eltávolítását, az egyetemi igazolások megkezdését és új, demokratikus professzorok kinevezését. Az egyetem konzervatív vezetői vonakodtak elfogadni a követeléseket. Ezért a bölcsészhallgatók április 24-i gyűlése elhatározta, hogy sztrájkot hirdet addig, amíg az Egyetemi Tanács nem teljesíti a DEK követeléseit. Ez eredményre vezetett. Az egyetemi tanács a hatáskörébe tartozó követeléseket teljesítette, a hallgatók pedig visszatértek a padokba tanulni. A debreceni események mozgósították tehát a szegedi diákok haladó erőit, amelyek képesek voltak önálló, új program megfogalmazására.

Milyen következményei lettek a kiáltványnak? 1945. május 5-én — a debreceni példát követve — a szegedi egyetem vezetői is elrendelték, hogy vegyék le **Horthy Miklós** nevét az épület homlokzatáról. Arra azonban nem voltak hajlandók, hogy az új elnevezési javaslatot teljesítsék. Május 7-én ülést tartott az Egyetemi Tanács és **Ferenczy István** egyetemi tanárt (aki 1944 őszén Németországba távozott), **dr. Tukats Sándor** németbarát főispánt, **Göller Lajost** a nyilaspárt volt vezetőjét és **Gáspár Jánost** megfosztotta magántanári képesítésétől. Ugyanezen a napon megalakult a „Szegedi egyetem és főiskolai szabad szervezete”, amelynek minden tanár (professzor) a gyakornokig tagja lehetett. Feladata volt az egyetem és a főiskola demokratikus szellemű megtisztítása (a politikai és a szakmai rátermettséget is szigorú tárgyilagossággal kívánta elbírálni), a demokratikus szellemű nevelés biztosítása, esti tanfolyamok szervezése és a tanár-diák, illetve az egyetem

társadalom közötti kapcsolatok fejlesztése. A Szegedi Nemzeti Bizottság — május 11-én — jóváhagyta a szabadszervezet és az abból létrehozott „Egyetemi igazoló bizottság” megalakítását. Legfontosabb feladatának „az egyetemi oktatás és az egyetem intézményeinek demokratizálását” tette.

Május 16-án a szegedi egyetemi és főiskolai ifjúság a női klub nagytermében nagygyűlést (mintegy 300 fő) tartott. A többség — 165 szavazat 105 ellenében — a hallgatói szakszervezettel szemben egy autonóm szervezet felállítását mellett döntött. Ennek célja volt az érdekvédelem, kulturális továbbképzés, szociális tájékoztatás, külföldi kapcsolatok felvétele, szórakoztatás megszervezése. Az ügyek vitelére az ifjúság karonkénti szavazással választott képviselőiből úgynevezett tizes bizottságot küldött ki, amelynek feladata volt az alapszabályzat elkészítése, a vezetőség megválasztásának lebonyolítása. Ez úgy történt, hogy karonként elektorválasztást rendeztek: minden tíz hallgató után egy elektort választottak titkos szavazással és az elektorok választották meg a vezetőséget. Az elektorválasztás május 26-án választotta meg a Szegedi Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Szabadszervezetének vezetőségét. Elnökök: **Koczás Sándor**, alelnökök: **Magos László** és **Molnár László**, titkár: **Blau Imre**, jegyző: **Rác János**, pénztáros: **Mandel Béla**, ellenőr: **Márki János**, háznagy: **Lugossy Ilona**. A vezetőség június 2-án nagygyűlésen ismerlette programját. Koczás Sándor tájékoztatta a tagságot az igazolások megkezdéséről, az érdekvédelmi munkáról és a MADISZ-al való kapcsolatáról. Rác János felszólította az ifjúságot a tanári testület megrostálására, a tanügyi reformba való bekapcsolódásra és az egyetemi élet modernizálására!

A szegedi egyetemi fiatalok májusi kiáltványa tehát jelentős eredményeket hozott. A legfontosabbak: a hallgatók aktív részvételével megindította az egyetemi-főiskolai élet demokratikus átalakítását, az oktatás korszerűsítését és az egyetemi-főiskolai hallgatók szervezkedésének olyan területét adott, hogy az egyetemes egyetemi szervezet megalakításához vezetett.

SIPOS JÓZSEF